

Reactie op: NMa moet strenger zijn bij toetsen ziekenhuis

In ESB van 4 april betogen Marco Varkevisser en Erik Schut dat de NMa strenger moet zijn bij het toetsen van ziekenhuisfusies. In hun betoog speelt de fusie tussen het Medisch Centrum Alkmaar en het Gemini Ziekenhuis (Den Helder) een belangrijke rol. Op basis van reistijdanalyse is het marktaandeel van de gefuseerde ziekenhuizen in de regio meer dan 70 procent. Zo'n groot marktaandeel in de relevante markt is een groot risico voor het goed functioneren van de markt.

Niet alleen als econoom met bovengemiddelde belangstelling voor marktwerking las ik het stuk met grote aandacht. Ook als direct betrokken partij deed ik dat, namelijk als bestuurder van het Westfriesgasthuis. Toen de fusievoornemens van MC Alkmaar en Gemini bekend werden, heeft de NMa dan ook gevraagd hoe het Westfriesgasthuis hier tegenover stond. Om marktwerking in de praktijk iets beter te doen begrijpen, is het wellicht nuttig dat ik inga op de overwegingen die wij hadden om geen bezwaar tegen de fusie aan te tekenen.

Een eerste reden waarom wij de twee ziekenhuizen geen strohalm in de weg gelegd hebben is de verwachting dat hun fusie tot langdurig intern gedoe zou leiden. Veel ziekenhuisfusies zijn op papier aanmerkelijk aantrekkelijker dan in de praktijk. Als twee concurrenten in de regio hun focus de komende jaren vooral intern gericht hebben, dan komt dat niet ongelegen. De komende periode is immers bepalend voor het uitkristalliseren van de nog jonge markt voor curatieve zorg. Ook zijn er vraagtekens te plaatsen bij de economische rationale van de fusie. De bedrijfsmatige synergievoordelen zijn voorlopig ver te zoeken (dat is iets anders dan de kwalitatieve overwegingen voor de zorg, waarover straks meer). Sterker nog, het is de vraag of MC Alkmaar met de fusie geen blok aan het been bindt. Puur bedrijfseconomisch gezien was het voor MC Alkmaar waarschijnlijk beter geweest om een aantal jaar geduld te hebben, totdat het Gemini Ziekenhuis failliet geweest zou zijn, om daarna als redder op te kunnen treden. Het zou zeker de gesprekken met medisch specialisten uit Den Helder een stuk gemakkelijker hebben gemaakt. Kortom, economisch gezien is er vanuit het perspectief van de concurrent uit Westfriesland geen reus aan de grenzen ontstaan – of hij moet op lemen voeten lopen.

Een meer nobele tweede reden bij het aanvaarden van de fusie heeft toch ook wel gespeeld, namelijk dat er een maatschappelijk belang gemoeid zou kunnen zijn met de fusie. Het Gemini Ziekenhuis is zelfstandig nauwelijks of niet levensvatbaar. De

schaal is te klein om zorg van voldoende niveau te kunnen bieden, en om specialisten aan te kunnen trekken die bereid zijn de diensten (nacht, week-einde) in heel kleine maatschappen te verdelen. Ook zonder fusie zou er onvermijdelijk een intensieve samenwerking tussen maatschappen ontstaan. We zien dat op deelgebieden elders ook al, in onze regio in verschillende constellaties van MC Alkmaar, Purmerend, Zaanstad en Hoorn. In geval van het Gemini Ziekenhuis gaat het echter om meer dan een kleine vakgroep hier of daar – het raakt de core business van het bedrijf. In dat geval is een transparante samenwerking, in fusieverband, te verkiezen boven schimmige constructies waarbij belanghebbenden en relaties in de regio moeten gissen naar de mate van samenspanning. Het uiterste alternatief zou een deconfiture op termijn van het Gemini Ziekenhuis zijn. De regio Den Helder lijkt echter qua bevolking groot genoeg om een tweedelijns basisvoorziening te rechtvaardigen.

Een derde reden voor acceptatie van de fusie is dat voor veel ziekenhuizen marktaandelen waarschijnlijk minder rustgevend zijn dan nu lijkt. Indien er de facto een duopolie zou ontstaan in de noordelijke regio van Noord Holland, zou ook het Westfriesgasthuis (als Stackelberg volger van een prijszettingsstrategie) daarvan kunnen profiteren. Die kans is echter niet groot. Er is wel degelijk dreiging van feitelijke of latente concurrentie. Op een aantal gebieden is het goed denkbaar dat nieuwe toetreders in een regio verschijnen. In de oogheelkunde is de laatste jaren veel dynamiek, private dialysecentra komen op, cardiologie en orthopedie zijn in beweging, terwijl ook her en der redelijk tot goed draaiende private diagnostische centra hun plek hebben gevonden. Voor acute zorg (denk aan traumachirurgie en belangrijke delen van interne geneeskunde) blijft de markt beschermd (vanuit het perspectief van de aanbieders), maar juist hier ontbeert het Gemini Ziekenhuis de adherentie om op voldoende niveau een serieuze aanbieder te blijven.

De kans dat er een dominante marktpartij in de regio ontstaat, die prijzen opdrijft of onvoldoende kwaliteit van zorg biedt, is niet groot. Daarmee ontbeert de NMa voldoende grond om de fusie te blokkeren. Hooguit zouden vragen gesteld kunnen worden door de eigen toezichthouder van één van de betrokken fusiepartners.

HUGO KEUZENKAMP

Lid Raad van Bestuur Westfriesgasthuis en hoogleraar economie aan de Universiteit van Amsterdam